

Temat: O czym marzy 15 młodzieniec? - KORDIAN J. Słowackiego. (3 godz)

1. Biografia J. Słowackiego.

2. Geneza dramatu.
3. Symbolika sceny Przygotowania.
4. Analiza monologu Kordiana rozmyślającego o przemijaniu.
5. Funkcja opowiadań Grzegorza.
6. Dlaczego Kordian popełnił samobójstwo?

Ad.1

Juliusz Słowacki herbu **Leliwa** (ur. 4 września 1809 w **Krzemieńcu**, zm. 3 kwietnia 1849 w **Paryżu**[1]) – polski poeta, przedstawiciel romantyzmu, dramaturg i epistolograf. Obok **Mickiewicza** i **Kraśińskiego** określany jako jeden z **Wieszczów Narodowych**. Twórca filozofii genezyjskiej (*pneumatycznej*), epizodycznie związany także z **mesjanizmem polskim**, był też mistykiem. Obok Mickiewicza uznawany powszechnie za największego przedstawiciela polskiego romantyzmu.

Utwory Słowackiego, zgodnie z duchem epoki i ówczesną sytuacją narodu polskiego, podejmowały istotne problemy związane z walką narodowowyzwoleńczą, z przeszłością narodu i przyczynami niewoli, ale także poruszały uniwersalne tematy **egzystencjalne**. Jego twórczość wyróżniała się **mistycyzmem**, wspaniałym bogactwem wyobraźni, poetyckich **przeñośni** i języka. Jako liryk zasłynął pieśniami odwołującymi się do **Orientu**, źródeł ludowych i **słowiańszczyzny**. Był poetą nastrojów, mistrzem operowania słowem. Obok **Cypriana Kamila Norwida** i **Tadeusza Micińskiego** uważany za największego z mistyków polskiej poezji. Miał zresztą (i opisał je w **Raptularzu**[2]) **doświadczenia mistyczne**.

Wywarł ogromny wpływ na późniejszych poetów **Młodej Polski** i **dwudziestolecia międzywojennego**, m.in. **Antoniego Langego**, **Krzysztofa Kamila Baczyńskiego**, **Jana Lechonia**. 9 stycznia 2009 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił rok 2009 **Rokiem Juliusza Słowackiego**[3].

Wiersze

- *Anioł ognisty – mój anioł lewy*
- *Do matki (Zadrzy ci nie raz serce...)*
- *Do Michała Rola Skibickiego*
- *Duma o Wacławie Rzewuckim* (1832)
- *Grób Agamemnona* (1839)
- *Hymn (Bogarodzico, Dziewico!)* (1830)
- *Hymn (Smutno mi, Boże!)* (1836)
- *Na sprowadzenie prochów Napoleona* (1840)
- *Nie wiadomo co, czyli romantyczność*
- *Oda do wolności* (1830)
- *Odpowiedź na „Psalmy przyszłości”* (również pt. *Do autora „Trzech psalmów”*) (1845–1846)
- *Pogrzeb kapitana Mayznera* (1841)
- *Pośród niesnasków Pan Bóg uderza...* (1848)
- *Rozłączenie* (1835)
- *Rozmowa z piramidami*
- *Sowiński w okopach Woli* (1844)
- *Tak mi, Boże, dopomóż* (1842)
- *Testament mój* (1839–1840)
- *Uspokojenie* (1848)
- *W pamiętniku Zofii Bobrówny* (1844)

Powieści poetyckie

- *Jan Bielecki* (1830)
- *Król Ladawy* (fragm.)
- *Lambro* (1832)

- *Żmija* (1831)

Poematy

- *Anhelli* (1838)
- *Arab* (1830)
- *Beniowski. Poema* (1841–1846)
- *Genezis z Ducha* (1844)
- *Godzina myśli* (1832–1833)
- *Hugo. Powieść krzyżacka* (1830)
- *Król-Duch* (1845–1849)
- *Ojciec zadżumionych* (1838)
- *Poema Piasta Dantyszka herbu Leliwa o piekle* (1839)
- *Pan Tadeusz* (fragm.)
- *Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu* (1836–1839)
- *Szanfary. Poemat arabski*
- *W Szwajcarii* (1835–1838)
- *Wacław* (1838)

Dramaty

- *Agezylausz* (fragm.) (1844)
- *Balladyna* (1834)
- *Beatrice Cenci* (w jęz. franc., fragm.) (1832)
- *Fantazy* (1844?)
- *Horsztyński* (1835)
- *Jan Kazimierz* (fragm.) (1841)
- *Kordian. Część pierwsza trylogii. Spisek koronacyjny* (1833)
- *Ksiądz Marek* (1843)
- *Księżę niezłomny* (1843)
- *Lilla Weneda* (1839)
- *Maria Stuart* (1830)
- *Mazepa* (1839)
- *Mindowe* (1829)
- *Samuel Zborowski* (fragm.) (1845)
- *Sen srebrny Salomei* (1843)
- *Zawisza Czarny* (fragm.) (1844–45)
- *Złota czaszka* (fragm.) (1842)

Ad.2

„Kordian” powstawał **w czasie pobytu Juliusza Słowackiego w Szwajcarii (1833-35)**. Dzieło było tworzone **pod wpływem sporu ideowego pomiędzy Słowackim i Mickiewiczem**, który w tym czasie zyskał już miano narodowego wieszczka. Młody poeta starał się nie tylko udowodnić własny talent; Mickiewicz mocno upokorzył rodzinę Słowackiego, wprowadzając do trzeciej części „Dziadów” postać jego ojczyma (Augusta Becu), ukazanego w dramacie jako zdrajcę i poplecznika rosyjskiego senatora Nowosilcowa. Autor „Kordiana” wyraźnie nawiązał zarówno do bohatera, jak i głównego przesłania „Dziadów”, polemizując z mesjanistyczną wizją przyszłości narodu polskiego.

Utwór **ukazał się drukiem w 1834 roku w Paryżu**. Dzieło zostało **wydane anonimowo**.

Ad.3

Głównym tematem „Przygotowania” jest wyrażenie przez Słowackiego opinii o przyczynach klęski powstania listopadowego.

Autor oskarża przywódców zrywu narodowego o konserwatyzm i nieudolność w dowodzeniu.

W „Przygotowaniu” biorą udział: Czarownica, Szatan, Astaroth, Diabły, Gehenna, Mefistofel, Chór Aniołów, Archanioł oraz Twór. Akcja rozgrywa się w nocy z 31 grudnia 1799 roku na 1 stycznia 1800 rok. Zebrani nieopodal chaty czarnoksiężnika Twardowskiego diabły i Szatan pragną stworzyć ludzi, którzy w przyszłości mają dowodzić przyszłym powstaniem, a następnie doprowadzić do jego upadku ze względu na swoją nieudolność. Piekielne postaci dorzucają do wrzącego kotła kolejne składniki, z których tworzą przywódców polskiego zrywu wolnościowego. Poszczególne komponenty odpowiadają cechom tworzonych osób. Z kotła wychodzą po kolei znane postaci historyczne, które autor krytykuje wkładając złośliwe uwagi pod ich kątem w usta diabłów.

Pierwszy pojawia się Józef Chłopicki, pierwszy dyktator powstania. Ma on „sprzeczne z naturą nazwisko” – jest więc konserwatystą. Brak mu zarówno umiejętności strategicznych, jak i energii do planowania i kierowania kolejnymi działaniami. Następnie z kotła wychodzi Jerzy Adam Czartoryski („ochrzczony imieniem Czarta”) – prezes rządu podczas powstania. W swych działaniach jest bardzo ostrożny, nie potrafi właściwie ocenić sytuacji Polski i szans powodzenia zrywu. Kolejnym wodzem jest Skrzynecki – tchórzliwy jak ślimak, który chodzi zwyczajem raka do tyłu – czyli cofa się podczas walki. Po nim pojawia się „starzec jak skowronek”, czyli Niemcewicz określany w słowach „Poeta – rycerz – starzec – nic” oraz pogardliwie jako „eunuch”. W słowach tych Słowacki krytykuje postać oświeceniowego twórcy, który nie jest godny miana poety, a jego głos, choć piękny, jest sztuczny.

Diabły przyspieszają swoją pracę. Tworzą tłum przyszłych „rycerzy – ospalców”, których możemy utożsamiać z korpusem oficerskim powstańczego wojska oraz „mówców plemię”, czyli polityków. Następnie w kotle ukazuje się Twór, czyli Joachim Lelewel, który

potrafi jedynie teoretyzować, zamiast przyczynić się do konkretnych działań. Po nim pojawia się generał nazwany „niszczycielem”. To Jan Krukowiecki – ostatni wódz powstania, któremu Słowacki zarzuca zdradę.

W tym momencie na słowa Głosu w Powietrzu wszystko znika. Pojawia się Chór Aniołów, który podkreśla moc Boga na ziemi. Przemawia Archanioł, który wypowiada proroctwo dotyczące losów Polski.

Ad.4

KORDIAN, młody 15-stoletni chłopiec, leży pod wielką lipą na wiejskim dziedzińcu, GRZEGORZ, stary sługa, nieco opodal czyści broń myśliwską. Z jednej strony widać dóm wiejski, z drugiej ogród... za ogrodzeniem dziedzińca staw, pola - i lasy sosnowe.

KORDIAN

(zadumany)

Zabił się - młody... Zrazu jakaś trwoga
Kładła mi w usta potępienie czynu,
Była to dla mnie posępna przestroga,
Abym wnet gasił myśli zapalone;
Dziś gardzę głupią ostrożnością gminu,
Gardzę przestrogą, zapalam się, płonę,
Jak kwiat liśćiami w niebo otwartemi
Chwytam powietrze, pożeram wrażenia.
Myśl Boga z tworów wyczytuję ziemi,
I głązy pytam o iskrę płomienia.
Ten staw odbite niebo w sobie czuje,
I myśli nieba błękitem.
Ta cicha jesień, co drzew trzęsie szczytem,
Co na drzewach liście truje,
I różom rozwiewa czoła,
Podobna do śmierci anioła
Ciche wyrzekła słowa do drzew: - Gińcie, drzewa !
Zwiędły - opadły.
Myśl śmierci z przyrodzenia w duszę się przelewa;
Posępny, tęskny, poblady,
Patrzę na kwiatów skonanie,
I zdaje mi się, że mię wiatr rozwiewa.
Cicho. Słyszę po łąkach trzód błędnych wołanie.

Idą trzody po trawie chrzęszczącój od szronu,
I obracają głowy na niebo pobladłe,
Jakby pytały nieba: Gdzie kwiaty opadłe?
Gdzie są kwitnące maki po wstęgach zagonu?
Cicho, odludnie, zimno... Z wiejskiego kościoła
Dzwon wieczornych pacierzy, dźwiękiem szklannym bije.
Ze skrzepłych traw modlitwy żadnej nie wywoła,
Ziemia się modlić będzie, gdy słońcem ożyje...
Otom ja sam, jak drzewo zwarzone od kiści,
Sto we mnie żądz, sto uczuć, sto uwiędłych liści;
Ilekoć wiatr silniejszy wionie, zrywa tłumy.
Celem uczuć, zwiędnienie; głosem uczuć, szumy
Bez harmonii wyrazów... Niech grom we mnie wali!
Niech w tłumie myśli, jaką myśl wielką zapali...
Boże! zdejm z mego serca jaskółczy niepokój,
Daj życiu duszę i cel duszy wyprorokuj...
Jedną myśl wielką roznieć, niechaj pali żarem,
A stanę się téj myśli narzędziem, zegarem,
Na twarzy ją pokażę, popchnę serca biciem,
Rozdzwonię wyrazami, i dokończę życiem.
(po chwili)
Jam się w miłość nieszczęsną całym sercem wsączył...

Dokonaj analizy monologu Kordiana.

Ad.5

Pierwsza historia sługi Kordiana – Grzegorza – to bajka „O Janku, co psom szył buty”. Jej bohaterem jest młodzieniec pochodzący z ludu – Janek. Za młodu to hulaka i utracjusz, jednak doświadczenie uczy go, że dzięki uczciwej pracy może się wzbogacić i osiągnąć wysokie stanowiska. Bajka ma przede wszystkim znaczenie dydaktyczne. Ukazuje, że dzięki uczciwej pracy, lojalności i pójściu na kompromis można osiągnąć karierę. Słowacki przedstawia jeden z modeli rozwoju i kształcenia młodych Polaków w epoce zaborów, do której jednak odnosi się ironicznie.

Kolejna historia starego sługi dotyczy wspomnień z czasów epoki napoleońskiej. Utrzymana jest w formie gawędy starego wiarusa.

Opiera się na współczesnych Słowackiemu opowieściach żołnierzy, którzy walczyli wraz z Napoleonem. Grzegorz przywołuje wspomnienia bitwy pod piramidami. Czyni to w sposób naiwny i charakterystyczny dla świadomości swojej klasy. Wspomina o tym, jak wraz z armią do Egiptu udali się uczeni i artyści. Napoleon zagrzewał do walki wojskowych, którzy wygrywali kolejne walki. Kordian nie chce słuchać tej opowieści – uświadamia mu ona, że jest bierny, niezdolny do aktywnych czynów.

Trzecia opowieść Grzegorza, także oparta na jego doświadczeniach, dotyczy kampanii moskiewskiej w 1812 roku. Od pozostałych historii różni ją poważna, patetyczna tonacja. Stary wojak wspomina postać Kazimierza – młodego oficera wojsk polskich walczącego pod wodzą Napoleona. Przywołuje fakt wzięcia wojsk polskich do niewoli przez Rosjan i bohaterskim buncie jednego z więźniów – Kazimierza. Kordian uświadamia sobie różnice między planami, zamiarami, a czynnym działaniem. Powoduje to refleksję nad własną bezsilnością i bezużytecznością. Bohater pragnie poszukiwać „własnych dróg”.

Ad.6

Młody, 15-letni Kordian jest chłopcem trawionym romantyczną “chorobą wieku”: apatią, niechęcią do życia i poczuciem jego bezsensu. Jest bardzo wrażliwy i ma zmienne nastroje, miota nim wiele uczuć (taka postawa jest określana mianem “jaskółczego niepokoju”). Nie znajdując miejsca na tej ziemi **popelnia samobójstwo**. Samobójstwo Kordiana wynika mniej z nieszczęśliwej miłości do Laury, a bardziej z przekonania i bezsensowności istnienia, ma wymiar bardziej filozoficzno-egzystencjalny niż emocjonalno-miłosny.